

De Toneelmakerij speelt *Fanny en Alexander* niet alleen voor het vermaak

Door: Rozemarijn Strubbe

De Toneelmakerij speelt *Fanny en Alexander*, een bewerking van de gelijknamige film van Ingmar Bergman, geschreven door Roel Adam en onder de regie van Liesbeth Coltof. Het is een indringende voorstelling die vragen stelt over wat waarheid en werkelijkheid is en het publiek aanspreekt op zijn rechtvaardigheidsgevoel.

Alexander en Fanny hebben een gelukkig leven bij de theaterfamilie Ekdahl. Tijdens de generale repetitie van *Hamlet* komt hun vader te overlijden. De moeder van de kinderen is zo eenzaam dat ze besluit te trouwen met de dominee en de theaterfamilie te verlaten.

Hierna verandert het leven van Fanny en Alexander volledig. Ze worden weggesleurd uit hun leven van kleur, fantasie en liefde naar een wereld van regels, tucht en grimmige troosteloosheid. De dominee leeft naar zijn waarheid van God en duldt geen leugens.

De theatrale werkelijkheid

De voorstelling begint met een leeg toneel en de technische ruimte is zichtbaar voor het publiek. Fanny toont het publiek hoe de theatrale werkelijkheid wordt gevormd. Ze laat bijvoorbeeld zien hoe het decor wordt binnengebracht via de achteringang. Het publiek heeft een functie in deze voorstelling: het is getuige van de gebeurtenissen op het toneel.

Toch is er geen sprake van een transparante speelstijl. De acteurs spelen een rol en niet zichzelf. Pas aan het einde van de voorstelling stellen ze zichzelf voor als de acteurs die ze werkelijk zijn. Een vreemde keuze, want het voegt weinig toe aan de beleving van het stuk.

De acteerprestaties zijn echter geweldig. Vooral Daniel van Klaveren weet het publiek als Alexander te raken met zijn oprechte onschuld en rechtvaardigheidsgevoel. Beppe Costa brengt het publiek als de joodse Isaak Jacobi tot spirituele hoogtes met zijn indringende zangstem.

Verwijzingen

De voorstelling kent duidelijke thema's, zoals de zoektocht naar een eigen waarheid en volwassen worden. Er worden ook verwijzingen gemaakt naar *Hamlet* van Shakespeare. Net als Hamlet ziet Alexander de geest van zijn dode vader. Hij probeert de akelige

werkelijkheid te ontvluchten in zijn fantasie. Zijn moeder probeert hem eraan te herinneren dat zij niet de koningin is die getrouwd is met de moordenaar van zijn vader. Ze kan niet langer leven in een wereld die niet echt is en vlucht in een waarheid die niet de hare is.

Behoeftte aan een feestje

Fanny en Alexander is een verdrietig verhaal. Dit is af te lezen van de terneergeslagen gezichten van de jonge kinderen in de pauze. Ze hebben behoefte aan rechtvaardigheid en een feestje om alle ellende af te sluiten. In de tweede helft wordt er dan ook hard gelachen als Alexander zich verzet of er gekke dingen gebeuren.

Het loopt allemaal goed af, maar toch blijft het publiek met een beklemmend gevoel achter. Het slot mist kleur of een lied, een middel om de akelige gebeurtenissen te verwerken. Desondanks is *Fanny en Alexander* een prachtige voorstelling die meer behelst dan alleen vermaak.

15-03-2011